

VOORAF

DICK DE JONG

Afgelopen tijd waren de boeren meer dan gebruikelijk in het nieuws. Twee feiten speelden daarin de hoofdrol: halvering en Malieveld. Beide hebben alles met elkaar te maken. En als er gaat gebeuren wat een deel van de politiek wil, is een stichting als Boerderij & Erf AKV hard nodig. Want minder boeren betekent minder boerderijen en dus ook minder karakteristieke bebouwing in de landschappen van ons werkgebied. Daar moeten we ons sterk voor maken. Ook als doorgaat wat in de politiek na een paar dagen ineens wat verbloemd wordt: 'Het is de boeren hun eigen keuze'. Ja ammehoela! Die staan al bijna in de beklagdenbank en moeten alleen nog bekennen...

Dus als het doorgaat krijgen we als Boerderij & Erf AKV veel meer werk. Want dan komen er meer boerderijen leeg te staan. Netjes gezegd gaat het dan om vrijkomende agrarische bebouwing. Het project dat wij momenteel in het kader van Groen Verbindt aan het uitvoeren zijn. We blijven de ontwikkelingen volgen. Hoe en wat die ook zijn: want, het boerenlandschap blijft veranderen.

COLUMN

HENK BOVEKERK SR

IJKPUNT

Als vijfjarig jochie ging voor de eerste keer met mijn vader naar de Fokveedag in Hoornaar, een klein ventje tussen honderden koeien en varkens. En in een tent boerenkazen; meer was er niet te zien. Het 'koeienfeest' groeide uit tot een grote agrarische manifestatie (de 107e nu), die sinds 1975 op de eerste zaterdag van oktober plaatsvindt. De naam werd later aangevuld met Boerenlandfeest; daardoor wordt het karakter van de dag beter omschreven. Nog altijd op één dag, beperkt tot enkele uren, van 09.00 tot 16.00. Te kort eigenlijk voor zo'n geweldig streekevenement! Inzenders en standhouders opteerden niet voor een meerdaags festijn en het publiek - de financiële basis - komt zeker geen twee dagen achterelkaar. Dus het blijft telkens weer 'aanpoten' om alles in enkele uren te zien.

Fokveedag Boerenlandfeest is een ijkpunt in de cyclus van de jaarlijkse activiteiten. Er zit een lacune in de herfst als ik niet naar deze 'koeienschouw' ben geweest.

CURSUS BOERDERIJEN ONDERHOUDEN

U KUNT ZICH NU AL OPGEVEN

Boerderij & Erf AKV wil weer een cursus gaan organiseren. Dit keer met name gericht op het onderhoud van de boerderijen, met onderwerpen, zoals dakbedekking, gevels, het houtwerk, het schilderwerk, verduurzamen en onderhoud van tuin en erf. Gedurende 6 avonden in januari en februari 2020. De kosten zijn in totaal ± € 90,-. Als u bent geïnteresseerd kunt u dit doorgeven aan het secretariaat. De cursusplaats is ergens in het werkgebied van Boerderij & Erf AKV.

DE DUIF

INLEIDING

Rond een boerderij tref je allerlei vogels aan. Zoals de duiven, meestal als paartje bij elkaar. Daarbij gaat het om twee soorten, de Houtduif en de Turkse tortel. De benaming duif is echter ook van toepassing op veel andere zaken.

◀ Turkse tortel

▶ Houtduif

TUFSTEEN

Kenmerkend voor de oudste stenen gebouwen is dat ze vaak (deels) van tufsteen zijn gemaakt. Stukken steen, die uit Duitsland zijn aangevoerd. De naam tuf is een verbastering van duif. De woorden lijken op elkaar. En van de grijze kleur van tufsteen zou je kunnen zeggen dat deze 'zo grijs als een duif' is.

Duifsteen (heel soms ook duivensteen) of duufsteen is dan ook de oude benaming voor tufsteen. De naam komt uit het Duitse duvenstein of tuffstein. In de volksmond ook wel dofsteen genaamd. De naam komt van oorsprong uit het Etrusk, als tofos. Tufsteen is een grauwe poreuze vulkanische steensoort. Het kenmerk van tufsteen is dat deze deels is verhard en vervolgens door invloed van water en zand minder harde delen kent. Maar ook wat wij kennen als tras wordt wel tufsteen genoemd. Tras is gemalen tufsteen, die in verbinding met vette kalk wordt gebruikt als metselspecie. Deze wordt zowel onder water als door de invloed van lucht zeer hard.

TILLEN EN TORENS

Bij deftige bebouwingen werd vroeger altijd rekening gehouden met speciale voorzieningen voor duiven. Een duifhuis, een duiventoren of een duiventil. Er was zelfs een aparte dakpan in gebruik, de duivenpan, waardoor de duiven naar binnen konden vliegen, maar niet meer naar buiten.

Je ziet die luxe duivenverblijven nauwelijks meer. Wel hier en daar nog een flink aantal duivenhokken, waarin duivenmelkers hun wedstrijdpostduiven houden. Soms tot ergernis van de buurt. Dat houden van wedstrijden met postduiven is 'overgewaaid' uit België en heeft lange tijd – letterlijk – een grote vlucht genomen.

Een goede postduif kan heel wat voor zijn baas verdienen. Maar als het diertje te oud wordt, met regelmaat te laat binnen komt of anderszins niet voldoet, wordt het al snel gedegradeerd tot soepduif.

POSTDUIF

En dat voor zo'n mooie vogel, die ooit de meest belangrijke boodschappen overbracht. Opgeborgen in een speciaal kokertje. In tijden van oorlog van onschatbare waarde. Dat begon ooit na de zondvloed (Genesis 8). Op enig moment stuurde Noach er een duif op uit. En die kwam terug met een olijftakje in zijn bek. Een teken dat de aarde ergens droog gevallen was. In het Giessendam van destijds had een nieuwe onderwijzer op de Rehobothschool aan het begin van de schooldag het verhaal van de zondvloed verteld. Na afloop vroeg hij aan de kinderen hoe de duif was teruggekeerd. 'Mister, mister...' riep één van de jongens, 'mit een taksie'. Waarop de verbaasde onderwijzer reageerde: 'maar toen reden er helemaal nog geen taxi's'. Dat Bijbelverhaal is aanleiding om de duif als vredesbrenger te gaan zien.

Ook op antieke tegels speelt de duif vaak een rol.

LACHDUIF

In ons land en in onze tuinen komen regelmatig duiven. De meest bekende zijn houtduiven, bosduiven en tortelduiven. Die laatste is er ook weer in varianten. De lachduif is een gedomesticeerde vorm van de Afrikaanse tortelduif. Dit dier wordt al meer dan vier eeuwen door de mens gefokt en gehouden. Van oorsprong was dat om het vlees en de mest. Later meer uit bijgeloof en tenslotte voor de gezelligheid. Vanwege dat bijgeloof werd de duivenkooi boven de deurpost gehangen. Dat bracht iedereen die eronder door liep geluk. Lachduiven worden veelal voor de gezelligheid gehouden. Soms in de meest fraaie duivenkooien. Op de bovenrand van zo'n kooi was staat nogal eens een tekst, bijvoorbeeld: 'Wees oprecht gelijk de duiven; zij veinzen niet'.

Bij het digitaliseren gaat het niet alleen om de hoofdgebouwen; ook alle schuren zijn van belang.

HET DIGITALISERINGSPROJECT

INLEIDING

Begin september hebben we twee avonden belegd voor het project waarbij alle boerderijen in ons werkgebied op foto komen te staan. Op die avonden is met de fotografen die zich als vrijwilliger hebben aangemeld van gedachten gewisseld over de uitvoering van het werk. Een belangrijk aspect hierbij was ook het maken van afspraken om het resultaat gelijkloidend te krijgen. Alle fotografen zijn uitgerust met een legitimatiekaart, dat aan een koord om de hals kan worden gehangen, en een brievenbusflyer, om de bewoners/eigenaren van de te fotograferen panden op de hoogte te stellen. Graag laten we hier deels de inhoud van die flyer volgen.

Opnamen uit de Krimpenerwaard.

INFORMATIE

In 1998 is de Stichting Boerderij & Erf opgericht. Eerst alleen voor het werkgebied Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. In 2018 uitgebreid met de Krimpenerwaard.

De stichting heeft een tweeledig doel:

- Bescherming en het behoud van boerderijen met hun bijgebouwen en erven.
- Het vinden van een passende nieuwe bestemming als een boerderij wegens bedrijfsbeëindiging leeg komt te staan.

Hiervoor is het van belang dat de situatie van elke boerderij bekend is. Daarom is er behoefte aan een actuele beeldbank, waarin kan worden opgezocht hoe een boerderij en de omgeving daarvan er uitziet.

Er zijn al wel veel foto's beschikbaar. Maar sommige zijn verouderd. Van vooral de nieuwere boerderijen ontbreken foto's en er blijkt te weinig fotomateriaal te zijn van de erfbebouwing en van de omgeving van de boerderijen.

Op dit moment is daarom een groep enthousiaste vrijwilligers aan het werk. Zij maken nieuwe en aanvullende foto's en zorgen dat er een beeldbank kan worden samengesteld, waar veel instellingen profijt van zullen hebben.

Wellicht heeft u al fotografen aan het werk gezien. Zij verrichten hun werkzaamheden in opdracht van de Stichting Boerderij & Erf AKV. Dit gebeurt binnen het project Digitalisering Beeldbank, dat onder meer wordt gefinancierd door het Prins Bernhard Cultuur Fonds Zuid-Holland.

Een compositie schuren.

Wij vragen u deze fotografen medewerking te verlenen om hun werk te doen, ook als ze eventueel uw erf willen betreden voor het maken van foto's. Vraag naar hun legitimatiebewijs. De foto's worden alleen gebruikt voor de beeldbank van Boerderij & Erf AKV, als illustratiemateriaal voor de maandelijkse nieuwsbrief Boer & Hoeve en voor documenten van Boerderij & Erf AKV. Door het verlenen van uw medewerking bewijst u het - agrarisch - cultureel erfgoed van ons werkgebied een goede dienst en geeft u andere belangstellenden voor de boerderijen in ons gebied de gelegenheid om net als u trots te zijn op het uitgebreide boerderijenbestand dat onze mooie streek nog rijk is. Mocht u vragen hebben over het fotograferen, dan kunt u contact opnemen met de projectleider van dit Project Digitalisering Beeldbank.

EN VERDER

Zowel de gegevens om zowel de secretaris als de projectleider direct te kunnen bereiken zijn aan alle fotografen verstrekt. Alle vrijwilligers hebben een deel van het werkgebied voor hun rekening genomen. Afsproken is dat alle fotografen een paar proeffoto's maken, zodat we er zeker van zijn dat iedereen voor het doel van de beeldbank bruikbaar materiaal aanleveren.

Het bestuur van Boerderij & Erf AKV is uiteraard heel blij met de inzet van deze vrijwilligers, vooral ook omdat deze in zo grote getale hebben aangemeld voor het werk. Een mooi manier van samenwerking aan een prachtig project!

Ottoland.

BOEKRECENSIE: DE HOEVE EN HET HART

EEN BOERENFAMILIE IN DE GOUDEN EEUW

Over de boeren uit vroeger eeuwen weten we maar weinig. De uitgever meldt in zijn aankondiging van een mooi boek over een boerenbedoening in onze streken, dat die gedachten maar al te vaak in de wind zijn verwaaid. De boeren ploegden generatie na generatie hun akkers, molken hun koeien, voedde kinderen op, maar lieten meestal in boeken en brieven geen blijvende sporen na. Een zeldzame uitzondering is de familie waarover De hoeve en het hart gaat. Dankzij de verhuizing van een boerenzoon uit Herwijnen naar de stad, begin achttiende eeuw, zijn er ruim 180 brieven bewaard gebleven van zijn vader en andere in het dorp achtergebleven familieleden. Enny de Bruijn vormde ze om tot familieverhalen, die tot diep in de zeventiende eeuw terug reiken. Beeldend en liefdevol wordt beschreven

hoe deze boeren uit het rivierengebied dijken hebben onderhouden en paarden gefokt, hoe ze conflicten hebben opgelost, huwelijken gesloten, verhalen verteld en kinderen opgevoed. Dankzij hun verhalen kunnen we een blik werpen in een onbekende plattelandscultuur, die altijd in de schaduw heeft gestaan van de veel bekende, Hollandse en stedelijke cultuur uit de geschiedenisboeken.

BRIEFWISSELING

Het is onvoorstelbaar hoeveel er nog te vinden is over het leven van een Herwijjnense boerenfamilie in de Gouden Eeuw. Tijdens het doorlezen van alle brieven en archieven waarop haar boek is gebaseerd, voelde auteur Enny de Bruijn zich soms zelfs een beetje een voyeur. Zo stuit ze op de zich jarenlang voortslepende rel rondom Marie Abrahams Roosa uit Herwijnen, dienstmeid van de Heukelumse dominee Theodorus Gisberti. De weduwnaar had de jonge vrouw beloofd met haar te trouwen, maar hij schoof de bruiloft steeds maar op de lange baan. Toen Marie uit de school klapte dat het al tot 'vleeschlijcke lusten' was gekomen, werd zijn positie als geestelijk leider fragiel. De kerk in Heukelum liep leeg.

De brieven die vanuit Herwijnen en omgeving aan de naar Leiden verhuisde Gijsbert werden verstuurd, staan vol informatie over het leven van de welvarende boerenstand in de Tielerwaard. De briefwisseling start aan het begin van de achttiende eeuw, maar omdat zowel Gijsbert als zijn vader Arien erg geïnteresseerd waren in hun eigen voorgeschiedenis en die van hun dorp, was er ook veel informatie over de tijd ervoor in de brieven in te vinden. De hoeve en het hart bevat een brede schets van het agrarische leven in de periode 1600-1750. De grotere boerenhoeves hadden in die tijd verschillende specialismen. Ze deden aan akkerbouw, hadden vaak een eigen boomgaard, maar fokten ook paarden voor het leger. De boeren waren ook vrij internationaal georiënteerd. 'Voor de paardenhandel gingen ze soms gewoon naar Vlaanderen of zelfs Engeland.'

Het fokken van paarden was in de Tielerwaard van belangrijke economische betekenis.

DE ONBEKENDE ZEVENTIENDE EEUW

De zeventiende-eeuwse inwoners van de Tielerwaard waren vaak diepreligieus, maar soms tegelijk verzot op uitgaan en gokken (bijvoorbeeld op de uitkomsten van veldslagen). Opvallend is ook het gewelddadige karakter van deze vooral agrarische samenleving. Het percentage moorden lag enorm hoog ...

Duidelijk zie je ook de veranderingen in de lange periode die het boek beslaat. De leer van de reformatie krijgt steeds meer invloed, de zeden veranderen en bewondering voor moed en eigenzinnigheid maakt geleidelijk plaats voor de waardering voor zachtere, christelijke deugden.

Het boek gaat over de familie Roosa. Arien van Rijckhuijsen (1671-1750) is een Gelders boer, een tijdgenoot van Bach. Hij leidde het gewone leven van een boer in zijn tijd. Hij ging in militaire dienst, kwam terug naar zijn geboorteplaats Herwijnen, trouwde, kreeg kinderen, was kerkmeester en ploegde verder zijn land. Gewoner kan het niet. Maar Arien was een schrijvende boer, over het leven van vijf generaties van zijn familie.

SAMENLEVING VAN TOEN

De wereld waarin Arien van Rijckhuijsen leefde, veranderde minstens zo snel als de onze. Niet alleen zag hij zijn omgeving gedurende zijn leven door oorlogsgeweld (tachtigjarige oorlog) verwoest worden en daarna weer worden opgebouwd, in een aantal gevallen zelfs meerdere keren.

Ook het denken over de verhouding tussen ouders en kinderen, eerwraak en fatsoen veranderden naarmate men de middeleeuwen definitief achter zich liet en de Republiek een gestructureerde samenleving werd.

De lezer die de tijd neemt om zich door al die verhalen te laten meevoeren, zit op een gegeven moment te lezen met rode oortjes. De lieflijke plaatjes zoals we die kennen van Van Ruysdael, Wouwerman en Cuyp en al die andere grote schilders die het platte land tot een van hun onderwerpen maakten, krijgen plotseling een immens humaan perspectief – het worden mensen van vlees en bloed. Enny de Bruijn heeft het op schitterende wijze voor ons begrijpelijk en voorstelbaar gemaakt.

OVER DE SCHRIJFSTER

Enny de Bruijn (1968) is historisch onderzoeker, journalist en schrijver. Ze werkt parttime als redacteur bij het Reformatorisch Dagblad. Haar familie komt uit Herwijnen, zelf is ze opgegroeid in de Bommelerwaard. Ze stuitte al zo'n 25 jaar geleden puur toevallig op het lijvige correspondentie-archief van de Herwijnnense boerenzoon Gijsbert van Rijckhuijsen. De honderden brieven lagen in het Leidse regionale archief. Ze besloot het brievenpakket – zeven dikke boeken met honderden brieven – toen even te laten voor wat het was. Ze had simpelweg nog geen goed idee hoe ze een verhaal zou moeten maken van al die losse namen en feitjes. Pas 6 jaar geleden kwam ze – inmiddels met de nodige ervaring als historisch onderzoeker op zak – er aan toe om al die schrijfsels uit te zoeken. Ze besloot er een boek van te maken.

GEGEVENS: paperback | isbn 9789044640618 | 368 bladzijden | € 24,99

ADVERTENTIES

**KOOL &
VAN DEN
TOREN**

dé makelaardij van de Alblasserwaard

Dorpsstraat 63a 2919 AD Oud-Alblas t 084-691566 e info@koolvandentoren.nl

www.koolvandentoren.nl

DE JONG
BELEIDSADVIES

TEKSTWERK & CO

Informeren naar de mogelijkheden van dienstverlening of tekstverwerking kost in eerste instantie niets meer dan een gesprek... 06-22845889

Lakerveld
ingenieurs- & architectuurbureau

herbestemming, restauratie, renovatie & nieuwbouw

www.lakerveld-voorbeelden.nl

Herbestemming Maria Johanna Hoeve Noordeloos

Redactie en samenstelling: **TEKSTWERK & CO** - Bureau Tekstwerk | Dick de Jong | djtekst@planet.nl | 06-22845889

<p> BOERDERIJ & ERF alblasserwaard – krimpenerwaard - vijfheerenlanden </p>	<p> secretariaat: Sluis 57 2964 AT Groot-Amers 0184-661425 of 06-53759618 secretariaat@boerderijnerf.nl www.boerderijnerf.nl </p>
---	--

